

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
31 ΜΑΪΟΥ 2024

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Θέμα Α

A1. Το απόσπασμα πραγματεύεται την προσφορά του ταξιδιού στο άτομο. Αναλυτικότερα, το ταξίδι προσφέρει ψυχοπνευματική πλήρωση και ευφορία, γνώσεις, ψυχαγωγία, ψυχοσωματική ευεξία και ψυχική ανανέωση. Ο ταξιδιώτης ανταποκρίνεται ευκολότερα στους ασθματικούς ρυθμούς της καθημερινότητας και διαφεύγει από τις μέριμνες και τη μονοτονία του βίου, βιώνοντας στιγμές γαλήνης και ευχαρίστησης. Επιπλέον, το ταξίδι διασφαλίζει την αυτογνωσία, παρέχει νέα βιώματα, ανεξίτηλα χαραγμένα στη μνήμη, επαφή με αλλοεθνείς και ξένα πολιτιστικά στοιχεία, ανανεωμένη κοσμοαντίληψη και καινοτόμο τρόπο σκέψης και στάσης ζωής.

Θέμα Β

B1.

- 1 – β
- 2 – β
- 3 – α
- 4 – α
- 5 – γ

B2. α) Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η πρόθεση της συντάκτριας είναι να αποδείξει τη σημασία των ταξιδιών στη ζωή των ανθρώπων και να μας πείσει για τη χρησιμότητά τους. Προκειμένου να αποδείξει την πρόθεσή της, χρησιμοποιεί την αιτιολόγηση (Κι αυτό, γιατί...), παρουσιάζοντας τις θετικές επιδράσεις που έχουν τα ταξίδια τόσο στο πνεύμα όσο και στην ψυχή του κάθε ατόμου. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι τα ταξίδια αφήνουν σημαντικό αποτύπωμα στη μνήμη των ανθρώπων, γιατί εξασφαλίζουν όλα τα στοιχεία για την πνευματική και ψυχική ολοκλήρωση τους, η οποία θα τους οδηγήσει στην ευτυχία. Με αυτό τον τρόπο γίνεται απόλυτα κατανοητό ότι τα ταξίδια ικανοποιούν την επιθυμία του ανθρώπου για γνώση, προσφέροντας του παράλληλα ξεκούραση και αναψυχή. Χαρακτηριστική είναι η χρήση της λέξης «γιατί», που δηλώνει την πρόθεση της συντάκτριας να αιτιολογήσει την άποψή της. Με την αιτιολόγηση ο λόγος καθίσταται πειστικός, ο συγγραφέας δείχνει ότι επιθυμεί να στηρίξει την κύρια θέση της παραγράφου με άλλες δευτερεύουσες, να αναπτύξει

πλήρως τη συλλογιστική της πορεία και να μην αφήσει κανένα περιθώριο αμφισβήτησης στον αναγνώστη.

β) Οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις του κειμένου εξασφαλίζουν τη συνοχή. Πιο συγκεκριμένα, δηλώνουν τα εξής:

έτσι ώστε: αποτέλεσμα

αν και: εναντίωση

ή: διάζευξη

καθώς και: προσθήκη

συμπερασματικά: συμπέρασμα

B3.

Βασικό γνώρισμα του Κειμένου 2 είναι ο βιωματικός του χαρακτήρας. Αυτός ο χαρακτηρισμός επιβεβαιώνεται από τα εξής χαρακτηριστικά:

1) **Χρήση α' προσώπου** (ενικού και πληθυντικού). Με το α' ενικό πρόσωπο εκφράζεται προσωπική και εξομολογητική διάθεση, αφού ο πομπός προβαίνει στην κατάθεση προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων, που του δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού του στην Αίγυπτο. Έτσι, αναδεικνύει τη βιωματική του σχέση με τα πράγματα, προσδίδοντας στον λόγο υποκειμενική χροιά, αφού αφηγείται τις εντυπώσεις του από τα τοπία της Αιγύπτου. Με το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο δίνεται η εμπειρία του ταξιδιού ως καθολικό βίωμα, αφού ό,τι περιγράφει ή αφηγείται ο συγγραφέας αποτελεί συλλογική εντύπωση. Έτσι, ο συγγραφέας εντάσσεται στην ίδια ομάδα με τους υπόλοιπους ταξιδιώτες και δείχνει ότι βίωσε τα ίδια συναισθήματα και εμπειρίες με αυτούς (*μπαίνουμε, φτάσαμε, πηγαίνω, συλλογίζομαι, παραχώνουμε, ανακαλύπτουμε*). Και με τα δύο αυτά ρηματικά πρόσωπα ο αναγνώστης ταυτίζεται με τον ταξιδιώτη και νιώθει ότι και ο ίδιος «συνταξιδεύει» στην Αίγυπτο με πρόσωπα που του είναι οικεία.

2) **Χρήση συναισθηματικά φορτισμένου λόγου, με πολλά εικονοπλαστικά στοιχεία, που δίνουν παραστατικά την περιγραφή των προσωπικών εμπειριών του συγγραφέα από το ταξίδι του στην Άνω Αίγυπτο.** Πιο συγκεκριμένα, για την περιγραφή της Άνω Αιγύπτου χρησιμοποιεί πολλές παραστατικές εικόνες (*Τα ανάγλυφα ... ένωση, Αυτοί που ανατράφηκαν ... πνέμα*) και εγυπωσιακά επίθετα (*γυμνά, τριανταφυλλένια, έρημα, καταπληκτικό, νηφάλια*). Με αυτόν τον τρόπο δύναται να εκφράσει τα έντονα συναισθήματα που του έχει προκαλέσει η επαφή του με το συγκεκριμένο τοπίο, ενώ και ο έντονος βραχυπερίοδος λόγος, που πλαισιώνει την περιγραφή, δηλώνει τον ενθουσιασμό που του έχει προκαλέσει ως βίωμα το συγκεκριμένο ταξίδι (*Τρένο ... γης*) και τις αναμνήσεις από αυτό, που έμειναν ανεξίτηλα χαραγμένες στη μνήμη του.

Θέμα Γ

Γ1.

Το ποίημα του Παλαμά με τίτλο «Το ταξίδι» πραγματεύεται τη λυτρωτική επίδραση του ταξιδιού στον συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου. Αναλυτικότερα, το ποιητικό υποκείμενο, πληγωμένο από έναν μεγάλο έρωτα, όπως πιστοποιούν οι εντυπωσιακές παρομοιώσεις «σαν θηλιά, σαν φίδι», νιώθει ότι υποφέρει και ότι έχει ανάγκη να ξεφύγει από τα δυσάρεστα συναισθήματα που του προκαλεί ο ερωτικός καημός, κάνοντας ένα ταξίδι. Επιθυμεί να είναι το ταξίδι αυτό μακρινό και πολύχρονο, επιθυμία που αισθητοποιείται με τη μεταφορά «τον δρόμο μου αργά να τραβώ» και την επανάληψη «να τραβώ, να τραβώ», ένα ταξίδι χωρίς συγκεκριμένο προορισμό και χρονοβόρες στάσεις, σε ακατοίκητες πολιτείες ή σε πόλεις με ανθρώπους που δεν θα επιδιώξουν καμία συναισθηματική εμπλοκή ή επικοινωνία με αυτό. Έχει την ανάγκη να επισκεφθεί έρημους τόπους, χωρίς κανένα ίχνος ζωής, τόπους στους οποίους δεν θα συναντήσει γυναίκες, γιατί θα του θυμίσουν την αγαπημένη του, η ανάμνηση της οποίας φαίνεται ότι «τον πονάει» ιδιαιτέρως. Τέλος, εκφράζει την πίστη του ότι, αν καταφέρει να πραγματοποιήσει την επιθυμία του, θα πάψει να νιώθει τα οδυνηρά συναισθήματα που του προκαλεί η απουσία της αγαπημένης, ότι θα «γιατρευτεί» από τον πόνο της αγάπης, την οποία **προσωποποιεί**, για να της απευθυνθεί μέσω της **ποιητικής αποστροφής** στον τελευταίο στίχο του ποιήματος (**αγάπη ... χαθώ**). Εννοείται, βέβαια, ότι στον τελευταίο στίχο το ποιητικό υποκείμενο δεν απευθύνεται μόνο στην αγάπη, αλλά **συνεκδοχικά** στη γυναίκα που αγαπάει και από την οποία έχει πληγωθεί ανεπανόρθωτα, γεγονός που του δημιουργεί την επιθυμία να ταξιδέψει μακριά.

Αν βρισκόμουν εγώ σε ανάλογη ψυχοσυναισθηματική κατάσταση, δεν θα προσπαθούσα «να δραπετεύσω» μέσω του ταξιδιού. Θα προσπαθούσα να εκλογικεύσω την κατάσταση, να αφήσω τον χρόνο «να γιατρέψει τις πληγές μου», θα έδινα χρόνο στον εαυτό μου να ξεπεράσει τη συναισθηματική απογοήτευση. Και, αν επέλεγα ένα ταξίδι ως μέσο διαφυγής, αυτό δεν θα ήταν σε μια μακρινή ακατοίκητη χώρα, αλλά σε έναν τόπο όπου η συναναστροφή μου με άλλους ανθρώπους θα με βοηθούσε να ανακουφιστώ και να αναζητήσω κίνητρα να κάνω ένα νέο ξεκίνημα στη ζωή μου.

Θέμα Δ

Δ1.

Η αποφόρτιση του σύγχρονου ανθρώπου στο μικροσκόπιο!

Με αφορμή την ανάγνωση σχετικών με τα ταξίδια κειμένων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και τη συζήτηση που

διεξήχθη στην τάξη σχετικά με τη «βαριά βιομηχανία της χώρας μας», τον τουρισμό, δημιουργήθηκε έντονος προβληματισμός σχετικά με το «ταξιδεύειν» ως εμπειρία βίου. Όλοι συμφωνήσαμε πως τα ταξίδια αποτελούν έναν από τους πιο εποικοδομητικούς τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου του ανθρώπου, καθώς συμβάλλουν στην αναζωογόνηση του, ιδίως στην εποχή μας, μια εποχή ασφυκτικής πίεσης και συλλογικής απογοήτευσης. Με ιδιαίτερη έμφαση, βέβαια, αναλύσαμε στο μάθημα μια διαπίστωση που διατυπωνόταν σε ένα από τα κείμενα που διαβάσαμε, σύμφωνα με την οποία «τα ταξίδια αποτελούν τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο ψυχικής εκτόνωσης και αναζωογόνησης του ανθρώπου». Η διαπίστωση αυτή δεν αποτελεί λεκτική υπερβολή, αφού η προσφορά «του ταξιδεύειν» στον άνθρωπο είναι ανεκτίμητη.

Απάντηση α' ερωτήματος:

η συμβολή του ταξιδιού στην ψυχική εκτόνωση και αναζωογόνηση του ανθρώπου:

- Τα ταξίδια απαλλάσσουν τον άνθρωπο από την ασφυκτική καθημερινότητα, τον βοηθούν να αποφορτιστεί και να απαγκιστρωθεί από τα αγχογόνα περιστατικά του καθημερινού βίου.
- Τα ταξίδια επιτρέπουν στο άτομο να ανακαλύψει νέους προορισμούς, να αποκομίσει νέες πολιτισμικές εμπειρίες, ερχόμενο σε επαφή με άλλους λαούς και την κουλτούρα τους, και να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες. Έτσι, απαλλάσσεται από την ξενοφοβία, τον ρατσισμό, τη μισαλλόδοξια και τον τοπικισμό και αναπτύσσει κοσμοπολιτική νοοτροπία, ζώντας ως «πολίτης του κόσμου».
- Η αλλαγή παραστάσεων και περιβάλλοντος δίνει νέα προοπτική και βοηθά το άτομο να δει τα πράγματα και τα προσωπικά του προβλήματα από άλλη οπτική γωνία, κάνοντας ενδοσκόπηση και αυτοκριτική. Εξάλλου, οι περίοδοι των διακοπών είναι πάντα περίοδοι αναστοχασμού και αναθεώρησης λανθασμένων αποφάσεων.
- Τα ταξίδια δίνουν τη δυνατότητα στο άτομο να ανακαλύψει τις φυσικές καλλονές και να επανασυνδεθεί με το φυσικό περιβάλλον και τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Έτσι, ο άνθρωπος απομακρύνεται από τη μαζοποίηση και τη ρυπαρή αισθητική της πόλης, την ηχορρύπανση και την οχλαγωγία και εκτιμά τον φυσικό και λιτό τρόπο ζωής των ανθρώπων της υπαίθρου.
- Τα ταξίδια βοηθούν το άτομο να κοινωνικοποιηθεί, να συνάψει σημαντικές σχέσεις φιλίας, να διευρύνει τον κοινωνικό του κύκλο, να επανασυνδεθεί με άτομα από τα οποία η καθημερινότητα τον έχει απομακρύνει και να αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες.
- Το «ταξιδεύειν» συμβάλλει στη διασφάλιση και της σωματικής υγείας του ανθρώπου. Κατά τη διάρκεια των ταξιδιών τα άτομα αναπαύονται περισσότερο, με αποτέλεσμα το μυικό τους σύστημα να χαλαρώνει, το καρδιαγγειακό και αναπνευστικό σύστημα να λειτουργεί καλύτερα και

να νιώθουν πιο ξεκούραστοι και υγιείς, κατάσταση που έχει αντίκτυπο και στην ψυχολογία τους.

Απάντηση β' ερωτήματος:

βιοματικοί τρόποι διασφάλισης της προσωπικής ηρεμίας και ισορροπίας:

- Ανάγνωση βιβλίων / στροφή στην πνευματικότητα: Η φιλοαναγνωσία και η αναζήτηση της γνώσης ενισχύουν την πνευματική μου ηρεμία, αφού, ερχόμενος / η σε επαφή με τα αγαθά της μόρφωσης, νιώθω πληρότητα.
- Γυμναστική και άθληση: ο εκτονωτικός χαρακτήρας της άθλησης με βοηθά να αποβάλω όλο το άγχος και τα δυσάρεστα συναισθήματα που κατά καιρούς νιώθω. Με βοηθά να αποφορτιστώ και να ανακουφιστώ από την πίεση της καθημερινότητας. Μάλιστα, επειδή ασχολούμαι με ομαδικά αθλήματα, συνήθως μέσω της άθλησης συνάπτω φιλικές σχέσεις με άλλους και κοινωνικοποιούμαι.
- Επαφή με τη φύση: η επαφή με το φυσικό περιβάλλον μου δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξω οικολογική συνείδηση, να νιώσω ότι συμβάλλω στην προστασία του οικοσυστήματος, να απομακρυνθώ από τον αστικό τρόπο ζωής και το άγχος που μου δημιουργεί.
- Ενασχόληση με την ποιοτική Τέχνη: Η καλλιτεχνική έκφραση και η επαφή με τα προϊόντα της γνήσιας Τέχνης με βοηθά να αποφύγω τα επικίνδυνα μηνύματα της υποκουλτούρας, τα υποπροϊόντα της εμπορικής καλλιτεχνικής δημιουργίας και την ακαλαισθησία και τη χαμηλή αισθητική κάποιων συνανθρώπων μου, αναπτύσσοντας το γούστο μου.
- Η συνέντευξη και συνομιλία με φίλους και άλλα αγαπημένα πρόσωπα με βοηθά να κατακτήσω την προσωπική μου ισορροπία. Η γόνιμη ανταλλαγή απόψεων συμβάλλει στην ανάπτυξη πολυπρισματικής θέασης του κόσμου, που μου είναι απαραίτητη, για να νιώθω ότι προσεγγίζω σε μεγάλο βαθμό την αλήθεια. Παράλληλα, μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης νιώθω ότι ικανοποιώ την έμφυτή μου ανάγκη για κοινωνικότητα, ένταξη σε ομάδες και κοινωνική αποδοχή.
- Εθελοντισμός: με κάνει να νιώθω χρήσιμος / η. Μέσω της εθελοντικής προσφοράς αναπτύσσω το αίσθημα αλληλεγγύης και ανθρωπιάς, βοηθάω ανθρώπους ευάλωτους και νιώθω ότι αποτελώ σημαντικό μέλος του κοινωνικού συνόλου, άτομο με ενσυναίσθηση και κοινωνικά ενδιαφέροντα.
- Συμμετοχή στα κοινωνικοπολιτικά δρώμενα: με τη συμμετοχή μου αυτή συμβάλλω στην επίλυση προβλημάτων της κοινότητας, νιώθω ότι εκπληρώνω τον ρόλο του ενεργού πολίτη, καθώς κάνω ό,τι είναι δυνατόν για την εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας και της κοινωνίας στην οποία διαβίω.
- Συζήτηση με ειδικούς ψυχολόγους: συμμετέχοντας σε ατομικές συνεδρίες ή σεμινάρια αυτοβελτίωσης, κάνω ενδοσκόπηση και αυτοκριτική, μοιράζομαι τα προβλήματα και τις ανησυχίες μου,

καταθέτω τους προβληματισμούς μου και συζητώ ό,τι με ανησυχεί και αποτελεί πηγή ψυχικής αποσταθεροποίησης.

Επίλογος:

Ολοκληρώνοντας την πραγμάτευση του θέματος, αξίζει να τονίσει κανείς ότι είτε μέσω των ταξιδιών είτε μέσω άλλων δημιουργικών δραστηριοτήτων ο άνθρωπος της εποχής μας μπορεί να αναζητήσει και να βρει την πολύποθητη διέξοδο από τα προβλήματα και τα δεινά. Έτσι, από ταλανιζόμενος «ανθρωπάκος» θα γίνει ένας δημιουργικός και δραστήριος άνθρωπος, που θα βιώνει τα οφέλη της αυτοπραγμάτωσης και της ψυχοπνευματικής ισορροπίας, όντας απαλλαγμένος από τους κλονισμούς του σύγχρονου βίου.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΠΕΤΡΟΥ ΓΥΠΟΛΗ